

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE SOCIOLOGIE**

Rezumat la teza de doctorat

**Succesul școlar al elevilor din învățământul maghiar din
România în perspectiva îngrijirii talentelor în cadrul
învățământului superior**

Coordonator științific:

PROF. DR. ALBERT-LŐRINCZ ENIKŐ

Doctorand:

GYÖRBIRÓ ANDRÁS CSABA

2015

Cuprins

1. Introducere	4
1. Partea teoretică	9
1.1. Principalele teorii sociale referitoare la rolul tineretului	9
1.2. Importanța tineretului din perspectiva reproducerii și dezvoltării sferelor sociale și economice regionale	13
1.3. Principalele relații dintre regionalitate, educație și tendințe pe piața muncii	15
1.3.1. Învățământul superior ca un motor al creșterii economice	19
1.3.2. Perspectiva migrației educaționale	21
1.4 Importanța tineretului și educației din perspectiva schimbărilor sociale în cazul comunității maghiare din România	27
1.4.1. Perspectivele tineretului maghiar din România, caracteristici generaționale, posibilități de autodezvoltare, funcții reproductive	27
1.4.2. Aspecte legate de limbă și calitate în învățământul superior maghiar din România	31
1.4.3. Educația ca element cheie în păstrarea identității	36
1.5. Analiza ofertei sistemului educațional în contextul pieții	37
1.5.1. Analiza cantitativă a ofertei sistemului educațional	38
1.5.1.1. Elementele speciale în evaluarea cantitativă a ofertei educaționale în cazul învățământului maghiar din România	39
1.5.2. Analiza calitativă a ofertei sistemului educațional	41
1.6. Prezentarea unor teorii sociologice și educaționale de bază referitoare la performanța școlară	44
1.6.1. Prezentarea unor teorii sociologico-educaționale și rezultate de cercetare relevante în privința performanței școlare a tinerilor maghiari din România	47
1.7. Prezentarea unor publicații relevante referitoare la posibilitățile de accesare a pozițiilor de elită precum și a succesului școlar în cadrul minorităților	51
2. Cadrul metodologic al cercetării	56
2.1. Prelucrarea datelor referitoare la rezultatele examenului de bacalaureat, identificarea elevilor și instituțiilor școlare, măsurarea performanței instituțiilor școlare	57

2.2. Demersul cercetării cantitative	58
2.3. Elaborarea indicatorilor	58
2.3.1. Indicatorul sintetic a statutului socio-economic (SES)	58
2.3.2. Indicatorul analitic a statutului socio-economic (SES)	61
2.3.3. Indicatorul sintetic al capitalului cultural	62
2.3.4. Indicatorul analitic al capitalului cultural	64
2.4. Obiectivele cercetării, întrebări de cercetare și ipoteze	67
2.4.1. Scopul cercetării	67
2.4.2. Ipoteze	67
2.4.3. Întrebările cercetării	68
3. Prezentarea rezultatelor cercetării	69
3.1. Prezentarea performanței școlilor în baza rezultatelor obținute de elevi	69
3.2. Rezultate de cercetare referitoare la absolvenții de liceu din România între anii 2012-2014	73
3.2.1. Descrierea eșantionului	73
3.2.2. Proveniența socio-economică, dezvoltarea capitalului cultural	75
3.3. Verificarea ipotezelor	91
3.4. Răspunsurile la întrebările de cercetare	102
4. Concluzii	106
4.1. Scurta prezentare a celor mai importante rezultate ale cercetării	106
4.2. Aspectele și rezultatele inovative ale cercetării	109
5. Considerații finale	111
5.1. Limitele cercetării și posibilitățile investigațiilor viitoare	112
5.2. Mulțumiri	113
6. Bibliografie	114
7. Anexe	127

Cuvinte cheie: Îngrijirea talentelor, performanța școlară, factori socio-economici, aspecte demografice a performanțelor educaționale, educație și piața forței de muncă

Scopul cercetării

Capitolul introductiv, privind motivația alegerii temei și scopul cercetării actualei teze de doctorat, oferă autorului un cadru de expunere atât a motivației personale precum și a actualității subiectului de studiu, prezentând un domeniu în care se confruntă în cadrul sistemului educațional factori de performanță școlară, econometrie și probleme identitare, toate acestea într-un context regional, minoritar.

Într-o perspectivă teoretică extinsă, făcând referire la literatura de specialitate, autorul prezintă importanța socio-economică a educației în variatele sale aspecte, apropiindu-se gradual de particularitățile sistemului educațional în regiunea Transilvania și de relevanța educației minoritare în cadrul comunității etniei maghiare din această regiune.

Autorul prezintă scopul major al cercetării concretizat în: identificarea acelor factori care determină performanța școlară în ciclul de studii liceale, atât din perspectiva elevului, precum și a instituției de învățământ. În acest scop folosește ca primă sursă de informare rezultatele examenului de bacalaureat din perioada 2012-2014, date publicate pe site-ul Ministerului Educației și Cercetării Științifice din România. Autorul a identificat principalele caracteristici ale instituțiilor școlare cele mai performante incluzând aspecte demografice, economice și socio-culturale. A efectuat de asemenea o cercetare pe un eșantion reprezentativ al absolvenților de liceu axându-se nu doar pe statutul socio-economic al acestora ci și pe

modul de desfășurare a procesului instructiv- educativ, insistând pe rolul implicării în diverse forme de îngrijire a talentelor pe parcursul anilor de studii în cazul elevilor cu cele mai bune rezultate la examenul de bacalaureat.

Un alt scop major al cercetării îl reprezintă tocmai identificarea și analiza diverselor forme de îngrijire a talentelor ce se desfășoară la nivelul liceelor, precum și evaluarea efectelor acestor inițiative în performanța școlară a elevilor. O temă de interes pentru autor este orientarea și interesul viitorilor studenți față de aceste practici și dorința acestora de a le practica în anii de studii universitare în învățământul maghiar fiindcă aceste practici ar putea constitui o garanție și temelia învățământului performant, capabil de a deveni competitiv la nivel internațional.

Structura tezei

Teza este structurată în cinci capitole, exceptând introducerea. În partea introductivă autorul descrie la modul general situația actuală a învățământului universitar, prezentând schimbările survenite în urma expansiunii acestui sector public. Prezintă de asemenea tradiția specifică a multiculturalității în regiunea Transilvania, sugerând că aceasta ar putea reprezenta un focar important al dezvoltării economice regionale.

Împărtășește ideea exprimată de economiștii Daron Acemoglu și James Robinson (2013) cum că un factor de importanță majoră al dezvoltării economice și sociale este prezența instituțiilor ” integrative”.

Autorul afirmă, că aceste ” instituții integrative” pot fi considerate ca fiind acele instituții ce oferă tuturor posibilitatea dezvoltării personale la nivel înalt, în orice direcție profesională, direcție în care persoana se simte talentată și motivată. Această posibilitate de dezvoltare poate fi garantată doar prin existența unui învățământ superior performant. Autorul atrage atenția că în absența acestor instituții pot să apară obstacole structurale serioase care pot bloca calea dezvoltării economice de durată medie și îndelungată.

În partea introductivă, autorul menționează că interesul personal pentru problematica integrării practicilor de îngrijire a talentelor în sistemul învățământului superior provine din

experiența proprie pe care a avut-o în calitate de membru a unui colegiu de excelență în sistemul de învățământ universitar din Ungaria.

Reflectând la expansiunea remarcabilă a învățământului superior minoritar din România, autorul sugerează că aspectul cantitativ al acesteia nu reprezintă nici pe departe unicul indicator adecvat al sistemului, atenționând că în cazul în care calitatea învățământului universitar nu se află sincron cu cerințele absolvenților de liceu și cu expectanțele acestora privind planurile de viitor, sustenabilitatea întregului sistem poate deveni incertă pe viitor. Astfel, autorul argumentează că deținerea de cunoștințe precise, pe de o parte referitor la problematica competitivității și calității învățământului, pe de altă parte despre expectanțele viitorilor studenți și preferințele acestora, este de o importanță vitală. Aceste informații servesc ca puncte de pornire pentru planuri de lungă durată și alocarea eficientă de fonduri .

În primul capitol se realizează o introducere graduală în schema teoretică a problemei, pornind de la ideea generală referitoare la importanța educației în diversele forme de dezvoltare și reproducere în domeniul social. Tema devine din ce în ce mai specifică în abordarea problematicii educației minoritare, a minorității maghiare din România.

Acest capitol este structurat în șapte subcapitole. Primul subcapitol este dedicat prezentării celor mai importante teorii sociologia referitoare la rolul tineretului în societățile moderne. În al doilea subcapitol este prezentată importanța calității educației în reproducerea și dezvoltarea spațiului regional socio- economic. În această parte autorul face referire la câțiva cercetători care afirmă că într-un spectru larg, la nivelul economiilor naționale, investițiile în educație se dovedesc a fi dintre cele mai profitabile investiții (Becker, 1993).

Un aspect important pe care autorul îl sugerează este că atunci când se fac decizii și se planifică parametrii educaționali, trebuie să se ia în considerație strânsa interdependență dintre membrii adulți ai societății și generațiile care îl succed. Pe de o parte tinerii reprezintă generația care va oferi siguranța materială a vârstnicilor în perioada pensionării, iar pe de altă parte se referă la faptul că aspectele culturale, politice și sociale care sunt dominante în orice societate, sunt realizate, formate tocmai de cei care se află la vârsta cea mai activă a vieții lor.

Prin urmare, din partea generației actualilor adulți apare un dublu interes pentru această temă și motivația de a trata acest obiectiv cu maximă importanță. Această perspectivă duce la perceperea sistemului educațional ca o formă a investiției colective pentru îmbunătățirea circumstanțelor sociale și financiare într-o societate dată.

În al treilea subcapitol autorul se axează pe schimbările recente care au modelat aspectele generale ale pieței forței de muncă în toate regiunile Europei, remarcând faptul că, chiar dacă extinderea sectorului terțiar al economiei (sectorul serviciilor) este de așteptat să cuprindă în mare măsură regiunea Central-Est Europeană, există deja indicii care arată o cerere extinsă pentru ingineri și muncitori industriali specializați care par să lipsească pe lungă durată în sfera producției.

În opinia autorului, extensia sferei serviciilor va duce la o largă diversitate a locurilor de muncă și a carierelor. Posibilitatea de a deveni membru a elitei sociale devine din ce în ce mai mult o problemă de aptitudini și educație în era post-modernă (Kaelble, 1986). Autorul sugerează că în viitoarele decenii se va cere un nivel mai înalt de școlarizare a persoanelor care aspiră spre ocuparea unor poziții sociale înalte. Autorul prevede că în viitor va deveni din ce în ce mai uzual ca multă lume să fie angajată în joburi care diferă de specialitatea lor universitară propriu-zisă. Revoluția permanentă, cerințele mereu schimbătoare ale industriilor globalizate și a serviciilor vor duce la schimbarea radicală a structurilor ocupaționale.

Referitor la interdependența dintre piața forței de muncă la nivel regional și oferta educațională regională, autorul sugerează că universitățile ar avea posibilitatea de a efectua analize detaliate asupra viitoarelor traiectorii economice și sociale și astfel sferile academice ar putea avea o voce puternică în determinarea priorităților economice regionale. Aceste priorități de dezvoltare vor influența la rândul lor cererile pieții forței de muncă. Prin urmare, universitățile pot prezenta un nivel înalt de adaptare la structurile economice pentru simplu motiv că activitățile economice regionale sunt bazate de obicei pe sectoare tradiționale sau pe resurse naturale geografice care nu pot fi ignorate sau transformate pe termen scurt.

Referitor la sincronizarea dintre oferta învățământului superior și cerințele pieței forței de muncă, autorul reflectează asupra aspectelor negative care cauzează distorsiuni serioase în dezvoltarea organică a structurilor economice în regiune. Nu menționează doar metodele

iraționale de colectivizare din timpul regimului comunist, ci subliniază procesele centralizate în care luarea deciziilor locale și responsabilitățile locale erau date la o parte în timp ce limitele bugetare erau o problemă a presiunii sau a flexibilității politice (Kornai, 1993).

Discutând în special despre situația din România, autorul face o comparație între antreprenorii și managerii de după 1990 din România și Ungaria. El subliniază că în Ungaria tehnocrații și intelectualii specializați au putut deține roluri cheie atât în guvernarea economică a țării cât și la nivelul companiilor largi, astfel, dialogul între sferele științifice și practice au existat, în timp ce în România noile structuri economice au prezentat o continuitate scăzută, astfel tradiția dialogului între cele două sfere majore lipsea în comparație cu situația creată în Ungaria. Acest fapt a putut duce de asemenea la un număr scăzut de economiști licențiați între cei mai influențabili întreprinzători în România, precum la situația în care noua elită economică nu a fost formată în mod predominant din foștii tehnocrați ci din noii milionari care puteau găsi din ce în ce mai greu tonul adecvat cu reprezentanții universităților care constituie centrele de emisie a forței de muncă. Noua elită economică din România poate fi caracterizată prin termenul de „inconsistență de statut” (Kolosi-Fabian-Robert, 2000) pe motiv că statutul acestora în privința capitalului economic nu se află în sincron cu alte forme de capital. Acest fapt poate constitui cauza lipsei unui climat favorabil discursurilor intersectoriale. Poate constitui totodată un obstacol al planificării pe termen lung al dialogului între actorii cheie ai sectorului pieței forței de muncă și emițători. În acest caz acest dialog este foarte greu de realizat.

Reluând ideea că extensiunea sectorului de servicii pare să joace un rol cheie în dezvoltarea regională, autorul sugerează că aspectele calitative ale capitalului uman vor fi de o importanță vitală pe viitor, iar educația, ca prima sferă de formare a capitalului uman, poate fi considerată ca fiind sectorul cel mai influent. Lipsa sincronizării dintre sistemul educațional și cerința pieței forței de muncă poate duce la imigrația unei mase importante de lucrători din alte țări, în ciuda existenței unui număr semnificativ de șomeri în regiune.

Astfel, oferirea cunoștințelor valabile și formarea abilităților corespunzătoare studenților în concordanță cu cerințele reale cu care este de așteptat să se confrunte de-a lungul traseului

profesional este de o importanță vitală, atât în privința stabilității sociale în regiune, precum și a balanței forței de muncă.

Autorul sugerează că una dintre cele mai importante avantaje economice ce aparține regiunii (Transilvania) este diversitatea culturală și poziționarea în zona de frontieră. Aflându-se în această zonă, zonă de contact a două țări membre a Uniunii Europene, zonă cu o populație mixtă din punct de vedere etnic, cu o largă populație de etnie maghiară, regiunea, prin situarea ei geografică, poate însemna un potențial însemnat de investitori, care sunt interesați în a deține afaceri în ambele țări, beneficiind astfel de orice avantaj pe care o țară o poate oferi în comparație cu cealaltă. Un sistem de educație inefficient poate de asemenea produce oameni care nu sunt capabili să se adapteze la circumstanțe, așa încât cu toate condițiile avantajoase date, stagnarea poate fi posibilă datorită slăbiciunii sistemului educațional.

O scădere semnificativă a proporției etnicilor maghiari în regiune poate de asemenea duce la pierderea acestui avantaj, în cazul în care regiunea își pierde caracterul multilingvistic. Autorul reflectează de asemenea asupra fenomenului de migrație, ca fiind una dintre cele mai dominante și observabile fenomene, care ca un proces de lungă durată modelează caracterul demografic și piața forței de muncă în cadrul Europei Centrale și de Est. Adoptă definiția lui Hoerder conform căreia termenul descrie schimbarea de locație, în combinație cu țelurile indivizilor de a se stabili pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp (Hoerder, 2002).

Autorul notează că atât în presă cât și în discursurile publice se face rar distincție între diferitele forme ale migrației, astfel că toate formele de migrație sunt prezentate ca fenomene destructive și cu urmări negative. În opinia sa, experiența de scurtă durată a activității în străinătate este benefică atât pentru tinerii migranți cât și pentru potențialul economic al regiunii, în măsura în care ajută la formarea forței de muncă antrenată în învățământ și experiența muncii în străinătate. Autorul subliniază de asemenea schimbarea condițiilor în care se desfășoară actualmente migrația atât în cazul deplasării în scopul muncii cât și pentru studii. Factorii principali care au contribuit la această schimbare sunt pe de o parte apariția zborurilor aeriene “low-cost”, diversitatea facilităților on-line pentru planificarea chiar a unui stagiu de lungă durată într-un loc îndepărtat, precum și libertatea care permite cetățenilor Uniunii Europene deplasarea între statele membre. După această enumerare autorul conchide că

staționările de scurtă durată și tendințele migrației de lungă durată trebuie percepute și tratate ca două fenomene sociale complet diferite.

Autorul discută despre influența perspectivei financiare în decizia tinerilor de a rămâne sau de a pleca din țară. În concluzie, în urma studierii tuturor datelor și informațiilor accesibile, concluzia sa este că există șanse minime pentru tinerii din România de a obține sau de a se apropia de nivelul mediu al salariilor din Uniunea Europeană. Prin urmare, apreciază că există factori mai puțin cuantificabili și măsurabili, dar influenți, care fac ca tinerii să prefere să rămână decât să emigreze. Aceste alternative decizionale dețin o componentă emoțională, sau se leagă de capitalul social care se poate pierde prin fenomenul de migrație. Aspectele pozitive invocate pot juca un rol important chiar și în sensul echilibrării în raport cu efectele prețurilor ridicate de consum, combinate cu venituri salariale relativ scăzute.

Autorul notează, că nu se poate vorbi despre un potențial de migrație egal, unic, nici din punctul de vedere al persoanelor, nici în ceea ce privește destinația migrației. Referitor la destinație, pentru tinerii maghiari din România cea mai evidentă destinație poate fi (și a fost până în 1990) Ungaria, dată fiind posibilitatea integrării complete din punct de vedere cultural și lingvistic. Oricum, tinerii care vorbesc câteva limbi străine, dețin competențe și cunoștințe care sunt foarte căutate pe piața globală a forței de muncă, pot fi considerați a fi câștigătorii deplin ai globalizării și al posibilităților apărute pe planul migrației libere. În cazul în care ei sunt atrași de veniturilor care sunt substanțial mai mari decât cele pe care le pot obține în țara lor de origine, situația lor poate crea dileme serioase pentru actorii deciziilor locale.

Tinerii talentați pot fi percepuți ca fiind cei care în mod sigur vor părăsi țara în cazul în care nu găsesc locuri de muncă competitive și nici posibilități de carieră. Există de asemenea riscul că ei vor pleca chiar imediat după terminarea liceului. Conducătorii locali și politicienii pot face eforturi încercând să focuseze resursele financiare și umane oferind condiții mai bune pentru cei care rămân. Autorul notează că în cazul în care potențialii migranți sunt cei pentru care e posibil să se arate șansa să devină cei mai productivi angajați care pot produce servicii cu un nivel ridicat al valorii adăugate, politicienii vor încerca prin toate modalitățile să le ofere posibilități de carieră și oportunități de studiu, care în combinație cu factorii emoționali prezentați anterior, îi pot determina în final să rămână, limitând stagiul lor în afară doar pentru

perioade scurte de experiență. În mod adițional acești tineri pot avea un efect benefic asupra motivației generațiilor viitoare, similar cu mecanismul de efect descris de Ogbu-Gibson (Ogbu-Gibson, 1991), Această descriere se referă la transmiterea exemplor de succes în relațiile dintre generații în cazul comunităților afro-americe.

În al patrulea subcapitol autorul prezintă importanța educației și a tineretului în perspectiva transformărilor sociale majore în cadrul comunităților maghiare din România. În prima parte al acestui subcapitol autorul oferă o scurtă prezentare a dezbaterii științifice referitoare la relevanța tinerilor ca și categorie socială. Distincția reală a tinerilor ca o categorie separată apare în lumina prezentării mișcărilor studențești din anul 1968 prin argumentul că studenții acelei perioade au arătat că ei pot ridica noi perspective politice așa cum au denigrat conformismul și credința părinților în societatea de consum. Autorul este de acord cu argumentul că este justificată tratarea contingentului (grupului) de tineri nu doar ca un contingent de vârstă, ci ca o categorie socială cu relevanță specifică înaltă.

Autorul descrie două impacte majore care au influențat tineretul maghiar din România în privința culturii și socializării. Pe de o parte subliniază că generația pe care o investighează s-a născut între anii 1994-1996, care era o perioadă de tranziție în România, în care aspectele negative din perioada comunistă, ca și lipsa pluralismului, restricționarea călătoriei, lipsa bunurilor din magazine, dispăruseră, cu toate că au rămas observabile o serie de anomalii care conform observației lui Gross și Steinherr (Gross-Steinherr, 2004) sunt tipice pentru societățile intrate recent în procesul tranziției.

Astfel, socializarea acestei generații a avut loc într-un ansamblu de circumstanțe diferite față de cele în care generația anterioară s-a socializat. De notat, că în această perioadă canalele internaționale de televiziune au fost în mare măsură disponibile pentru tinerii din România și asta nu numai că a sincronizat nivelul lor cultural cu cel al nivelului global, dar a oferit de asemenea prin asta un instrument nou pentru perfecționarea cunoștințelor de limbă străină.

Pentru a face explicația mult mai tangibilă, autorul recurge la o comparație între tinerii maghiari din România și alte două grupuri de referință relevante, tinerii români și tinerii din Ungaria (o țară fără grupuri minoritare de mărime semnificative). În cazul României autorul subliniază că există indicatori care sugerează că tinerii maghiari din România sunt mai puțin mobili atât în privința migrației cât și al schimbării profesiei decât tinerii de etnie română. În

opinia sa, acesta este în parte rezultatul lacunelor în cunoașterea limbilor străine, fapt demonstrat de către autor prin datele de cercetare referitoare la cunoașterea limbii naționale.

Toate acestea, au condus, în opinia sa, la un tineret mai puțin deschis și mai puțin cosmopolit în cazul tinerilor maghiari din România, care sunt mai puțin capabili de a profita de posibilitățile pe care o eră globalizată poate să le ofere, în comparație cu tinerii maghiari din Ungaria. Cea mai mare diferență între aceste două grupuri se datorează faptului că, chiar și în situația în care la aceste grupe de vârstă socializarea primară s-a petrecut în condiții identice (în ambele țări fiind regim democratic bazat pe economia de piață), socializarea părinților s-a desfășurat foarte diferit. În România a existat un regim sever antidemocratic fără libertate de cuvânt și fără forme elementare de economie de piață, în timp ce în Ungaria existau formele incipiente ale democrației, având în vedere faptul că partidul comunist le-a lăsat spațiu liber pentru practică liberă și inițiative ale economiei de piață (Romsics, 2010).

Astfel aceste atitudini ale părinților ce rezultă din paternurile diferite de socializare ale anilor 70-80 au avut efect asupra tinerei generații și în această comparație a reieșit că tinerii maghiari din România probabil nu sunt bine pregătiți pentru schimbările ce decurg din globalizare și rămân în urmă și în comparație cu tinerii români din România (datorită dispoziției mai accentuate a acestora spre mobilitate și a cunoștințelor de limbă). Ei sunt dezavantajați și în raport cu tinerii din Ungaria, care au beneficiat de transmiterea valorilor mai democratice din partea părinților în cadrul socializării primare.

Autorul analizează câteva aspecte relevante legate de limbă și de calitatea învățământului superior maghiar din România. El sugerează că teoretic limba maghiară, ca limbă de predare, nu este de necesitate vitală pentru pregătirea viitoarelor elite maghiare din România și aduce ca exemplu cazul unor națiuni mici care au schimbat pe limbă engleză limba lor proprie în publicațiile de specialitate (Phililipson, 2003). El menționează de asemenea că un număr însemnat al membrilor actuali ai elitei maghiare din România a studiat în limba română și mulți dintre ei și-au păstrat cu toate acestea identitatea maghiară.

El sugerează totuși că în ciuda acestora învățământul superior maghiar din România necesită limba maghiară ca limbă de predare. Pe de o parte, învățământul superior maghiar din România este legat de rețeaua învățământului din Ungaria în multe aspecte, nu numai din punct de vedere financiar (Universitatea Sapientia și Universitatea Creștină Partium sunt finanțate din

bugetul statului maghiar) dar și în domeniul cooperării științifice, a mobilității studenților și a profesorilor. Evitând limba maghiară ca limbă de predare, aceste conexiuni pot slăbi, ducând la diminuarea calității. Pe de altă parte, referindu-ne la cunoștințele de limbă, în mod contrar, în cazul câtorva națiuni scandinave unde cunoștințele de limbă engleză sunt foarte avansate în rândul populației, schimbarea limbii științifice folosite în propria țară pe limba engleză nu a determinat excluderea în masă a cercetătorilor și studenților. În cazul minorității maghiare din România nivelul de stăpânire a limbii engleze este relativ scăzut ceea ce face ca renunțarea la limba maternă să fie imposibilă în viitorul apropiat.

În ceea ce privește tema calității învățământului superior maghiar din România, în special în formarea elitelor și îngrijirea talentelor, autorul subliniază ca o tendință globală că universitățile de elită ajung la un nivel extrem de ridicat din punctul de vedere al nivelului științific. În Ungaria, de exemplu, există un proces de diviziune în desfășurare prin care universitățile vor fi clasificate în “universități de cercetare” și restul instituțiilor universitare. În Statele Unite formarea clubului de elită a universităților a fost un procedeu îndelungat bazat în primul rând pe competitivitatea și stabilitatea financiară a instituțiilor, în mare parte datorită donațiilor foștilor studenți care au făcut o carieră financiară de succes și sunt dornici de a sprijini financiar fostele lor universități, mărinind discrepanța dintre universitățile de elită și restul instituțiilor, din generație în generație (Lerner, Schoar, Wang 2008).

O astfel de concentrare a celor mai buni studenți și a celor mai remarcabili cercetători este mai puțin probabil să se întâmple în cazul universităților maghiare din România. El sugerează că principalele obstacole îl constituie nivelul relativ scăzut de trai al maghiarilor din România și a costurilor relativ ridicate legate de studiu, nu numai taxa de școlarizare, dar și al locuințelor, precum și costurile de călătorie. Acest lucru poate însemna, că, elevii supradotați, cu proveniență familiară modestă, probabil, nu vor fi capabili să-și permită în viitor să studieze la cele mai bune universități, de multe ori trebuie să aleagă instituțiile care sunt mai accesibile.

Potrivit autorului, aceasta nu înseamnă doar accesibilitate financiară, ci și faptul că din cauza infrastructurii rutiere precare, lipsa autostrăzilor și a mijloacelor feroviare moderne de mare viteză, în cazul în care cineva călătorește pentru studii în Transilvania în mod regulat trebuie să investească mult mai mult efort. Atâta timp cât posibilitățile de a studia în continuare sunt serios limitate, mai ales datorită problemelor financiare, este mai puțin probabil ca cei mai

talentați studenți și cei mai motivați să se concentreze în una sau două orașe, centre universitare, dimpotrivă, este mult mai probabil că vor exista studenți cu merite deosebite, la fiecare dintre universități .

Autorul sugerează că acest lucru este relevant, deoarece în acest mod inițiativele de îngrijire a talentelor nu vor fi concentrate într-o singură structură, de exemplu la Cluj-Napoca (fără îndoială, orașul cu cea mai mare concentrație intelectuală a regiunii). O soluție ar putea fi în schimb crearea și dezvoltarea structurilor de îngrijire a talentelor în fiecare oraș în care există instituție de nivel universitar cu limbă de predare maghiară și activitate de cercetare științifică. Chiar dacă cu resurse puține și cu un număr foarte limitat de elevi implicați, aceste structuri ar putea oferi posibilități suplimentare valoroase pentru auto-dezvoltare și de îngrijire a talentelor peste tot în regiunea Transilvania.

În ceea ce privește problemele legate de educație ca un mijloc de conservare etnică a identității culturale și regionale, autorul amintește că păstrarea identității a fost scopul principal declarat al universităților maghiare proaspăt fondate în România în jurul anului 2000. El crede că adevărata întrebare este dacă aceste universități vor fi cu adevărat capabile de a oferi cunoștințe competitive studenților, subliniind că în opinia sa, primul criteriu și cel mai mare impediment îl constituie factorul lingvistic.

Mai precis, studenții ar trebui să vorbească fluent ambele limbi, limba maghiară și româna, indiferent de programele de studii pe care le urmează. În opinia autorului una dintre avantajele comparative cele mai importante ale regiunii ar putea fi caracterul multicultural și multilingvistic, o caracteristică ce ar putea atrage un număr important de investitori străini și astfel ar putea contribui la creșterea nivelului de trai în regiune. Situația financiară mai bună poate contribui în mod semnificativ la diminuarea ratei de emigrare și la consolidarea identității etnice și regionale .

În al cincilea subcapitol (al primului capitol) autorul stabilește un cadru teoretic în care analizează educația prin analogie cu economia, teoria cererii și ofertei. El susține că această abordare a fost deja aplicată în diverse științe sociale, în scopul de a oferi o mai bună înțelegere a fenomenelor specifice, fiind folosită prima dată de către economistul austriac Schumpeter (1987) în analiza sa cu privire la sistemele politice democratice. Autorul descrie cererea în sensul tinerilor care devin studenți și aleg între diverse instituții. Deoarece această problematică

constituie obiectul principal al cercetării , în această abordare teoretică autorul dedică atenția descrierii ofertei de educație.

Autorul analizează oferta atât sub aspect cantitativ și calitativ. În ceea ce privește aspectul cantitativ, el menționează că aici aparțin toate informațiile pe care le putem avea despre școlile și instituțiile care oferă educație ca un serviciu într-o anumită țară, în cazul de față școlile din România. La nivelul școlilor elementare și licee cu limba maghiară de predare, el subliniază că există tot mai multe orașe și regiuni în care nu există suficienți copii de etnie maghiară pentru a face posibilă existența liceelor maghiare în exclusivitate, iar în multe cazuri, chiar la nivelul învățământului primar, există clase maghiare în cadrul școlilor mixte.

Concluzia care decurge este că, numărul de școli maghiare se corelează cu mărimea populației maghiare a localității și astfel, cele mai multe școli maghiare pot fi găsite în județul Harghita. În București există un liceu predominant maghiar cu clase de predare și în limba română. El susține ideea conform căreia, chiar atunci când este vorba de a alege un liceu pentru copii, există multe regiuni în care alegerea este foarte limitată din cauza numărului relativ mic de instituții maghiare disponibile, sau clase de limbă maghiară. În cazul universităților, pentru a rezuma prin evaluare cantitativă, el include numărul de diferite specializări din programele de licență și master, numărul instituțiilor cu programe în limba maghiară și numărul de facultăți, departamente și alte instituții universitare unde se învață în limba maghiară.

Autorul menționează, că există două condiții importante care nu pot apărea în abordarea cantitativă, dar le consideră relevante. Dacă luăm în considerare doar numărul de școli și universități și ajungem la un număr final și pe această bază evaluăm dacă sunt suficiente locuri disponibile pentru maghiarii din România cu clase de predare în limba maghiară, neglijăm o problemă specifică a regiunii, infrastructura slab dezvoltată. Acest fapt îngreunează posibilitatea de navetă regulată care devine uneori chiar imposibilă pentru elevi și studenți și există chiar unele regiuni muntoase izolate, cu procent relativ scăzut al populației maghiare în care chiar și în cazul existenței școlilor cu limbă maghiară de predare, accesul zilnic este aproape imposibil.

Deci, orice analiză ar trebui să ia în considerare dacă școlile și clasele existente constituie într-adevăr instituții accesibile în mod real populației care trăiește în apropiere. Lipsa de acces poate limita posibilitățile pentru un număr semnificativ de studenți maghiari de a

accesa o educație de calitate și de a avea libertate de alegere, unica posibilitate de alegere reală fiind mai degrabă ceea ce permit posibilitățile unor regiuni. Autorul propune în această idee că, în caz că vrem să aflăm dacă există suficientă ofertă educațională în termeni cantitativi, nu este suficientă verificarea statisticilor agregate, distribuția regională și geografică, căci și condițiile de navetă regulată sunt de asemenea extrem de importante.

Autorul sugerează că există două fenomene sociale importante în cazul populației minoritare maghiare, imigrarea și asimilarea care influențează, de asemenea relevanța cifrelor cantitative. El sugerează, că dacă luăm la modul ipotetic un număr de 5000 copii maghiarii într-un oraș, nevoia lor în termenii ofertei educaționale este diferită în județele Harghita sau Covasna, fiindcă în cazul acestor județe nivelul asimilării etnice fiind ceea ce mai redusă din România. Este probabil că acești copii în totalitate vor participa la școlarizare în limba maghiară. În regiunile periferice din punct de vedere etnic al populației maghiare precum sudul Transilvaniei, este probabil ca o proporție mare a acestor copii să opteze pentru învățământul românesc și astfel nu toți dintre ei ar avea nevoie de școli în limba maghiară.

De asemenea, în vestul României, în județele Bihor și Satu-Mare există date de cercetare referitoare la faptul că școli din regiunile vecine din Ungaria atrag un număr însemnat de elevi maghiari din România (Szilágyi, 2007). Deci, în mod ipotetic în cazul a 5000 de copii nu se pot estima cererile reale față de capacitatea instituțională a învățământului de limbă maghiară, fără a deține cunoștințe relevante cu privire la specificitățile regionale, atât în termeni demografici cât și cele referitoare la caracteristicile ce derivă din schimbări sociale.

În ceea ce privește abordarea calitativă, autorul sugerează că pot exista mai mulți factori care rămân ascunși în cazul unei abordări cantitative, cu toate că acești factori pot fi responsabili pentru diferențele semnificative ce apar între școlile maghiare din România. Inițiativele de îngrijirea talentelor, calitatea cadrelor didactice, prestigiul școlii în cadrul comunității sunt toți factori relevanți. În plus, el sugerează că atmosfera interioară a școlii, spiritul școlilor constituie de asemenea un factor important în acest sens. Autorul, prin luarea în considerare a acestui factor, împarte școlile în două categorii. Pentru această categorizare el introduce conceptul de ”spirit competitiv” și ”spirit egalizator”. În opinia sa, în prima categorie intră școlile în care performanța școlară constituie o prioritate atât pentru cadre didactice cât și

pentru elevi. El subliniază importanța faptului că în aceste școli, fiecare elev poate observa, simți, că în grupurile de colegi de care aparține, printre ceilalți elevi, studiul și performanța școlară constituie factori foarte importanți. Deci, într-o asemenea ambianță socială maximizarea capitalului cultural a copiilor este o prioritate colectivă.

Școlile cu “spirit egalizator” sunt în opinia autorului școlile în care prioritatea nu este maximizarea capitalului cultural al copilului și realizarea performanțelor școlare deosebite, ci crearea unei atmosfere care oferă o șansă pentru elevii mai puțin motivați și mai puțin performanți de a se situa și de a rămâne într-o măsură mai mică sau mai mare la același nivel cu ceilalți. În aceste școli învățarea și performanța școlară nu constituie o prioritate comună în grupurile de elevi și de părinți, elevii mai motivați pot găsi mai puține atitudini de sprijin din partea prietenilor și colegilor decât cei din școlile competitive. Autorul menționează că chiar și dacă există inițiative de îngrijire a talentelor în unele școli, ceea ce poate fi foarte eficient, cele mai multe dintre aceste inițiative sunt informale, fără înregistrări oficiale și, astfel acestea sunt invizibile din punct de vedere administrativ.

În ceea ce privește dimensiunile cantitative ce contribuie la acreditarea universităților, autorul subliniază faptul că numărul de recunoașteri obținute s-a multiplicat în ultimele decenii. În aceste condiții piața forței de muncă are nevoie de informații cu privire la valoarea diplomelor și acest lucru duce la un clasament neoficial, dar continuu a instituțiilor, aprecierea și ierarhizarea prestigiului diplomelor pe care le oferă. Numărul tot mai mare de absolvenți determină inflația certificatelor medii, dar așa cum este descris de Bourdieu și Passeron (1966), elitele încearcă să monopolizeze accesul la cele mai bune universități pentru urmașii lor cu mijloace mai puțin transparente, cum ar fi limbajul sofisticat și comportamentul care este așteptat în cadrul acestor instituții, ce sunt caracteristici ale candidaților ce provin din grupuri de elită.

În al șaselea subcapitol autorul prezintă principalele teorii sociologice din domeniul educației care sunt legate de performanțele școlare. El menționează lucrările lui Boudon (1974), Bernstein (1970) și Lawton (1974), ca referințe pentru relația dintre performanța școlară a elevilor și contextul social. El se referă la lucrările lui Ogbu, Gibson (1991), care a sugerat că această relație nu constă numai în transmiterea capitalului cultural și a cunoștințelor, ci de asemenea, la modul în care părinții cu un nivel mai ridicat al capitalului cultural pot arăta

exemple pozitive tinerilor, oferind dovada că învățarea și dobândirea de capital cultural poate fi o strategie a vieții de succes.

El prezintă, de asemenea, teoriile lui Gronlick, Slowiaczek (1994), care au subliniat importanța influenței parentale directe, făcând o analogie, în care eforturile părinților sunt privite ca o formă de investiții în timp ce rezultatele școlare constituie rezultatele, profitul. Autorul adaugă că în opinia sa, o contribuție majoră aparține teoreticienilor Richmand și Bowen (1997), care au identificat patru micro_sfere principale unde atitudinea de susținere este o pre-condiție necesară pentru ca elevii să fie motivați în a obține rezultate școlare bune (familie, școală, grupuri de cartier, prieteni, colegi). Autorul se referă la Mollenhauer (1974), care analizând cercetările efectuate în acest domeniu a ajuns la concluzia că există o serie de studii relevante care dovedesc relația dintre orientarea valorică și performanța școlară .

Autorul prezintă ideea lui Bourdieu (1978), care susține că existența structurilor educaționale formale constituie premisele succesului școlar. În opinia autorului acesta este similară cu teoria lui Durkheim (1980) care susține că sarcina principală a sistemului educațional este de a forma oamenii la modul în care societatea are nevoie de ei.

În cadrul unui subcapitol secundar autorul se referă la unele date de cercetare din domeniul sociologiei și învățămîntului și concluzii care au o relevanță specifică în legătură cu situația tinerilor maghiari din România. În primul rând îl citează pe Kozma (2010), care susține că expansiunea care a schimbat radical situația învățămîntului superior din România, este mai degrabă un fenomen politic decât demografic. Autorul prezintă, de asemenea punctul de vedere a lui Hrubos (2014) care consideră că ne putem aștepta la intensificarea extinderii, chiar dacă există unele-coborâșuri lente în unele puncte.

Apoi autorul își îndreaptă atenția în direcția cercetărilor care situează în centru performanța școlară individuală a copiilor și prezintă concluzia lui Iovu (2014) , care consideră, că în cazul studenților români nivelul scăzut de încredere în sine și lipsa atitudinilor suportive din partea profesorilor și a grupurilor de referință are ca efect faptul că acești studenți vor avea în viitor o imagine negativă despre sine. Un alt studiu, realizat de Vincze, Roth, Degi (2012) ajunge la aceeași concluzie, dintr-o abordare diferită, concluzionând că tinerii adulți care se evaluează pozitiv, au mai multe resurse psihologice și sunt mai puțin expuși la depresie și stres.

Autorul acordă o atenție deosebită importanței lecturii, menționând o cercetare efectuată de Wang, Davis, Bian (2006) care a sprijinit cu dovezi certe relația dintre lectură și formarea capitalului cultural. Referitor la tinerii maghiari din Romania cercetările lui Gergely (2013) au dovedit relația dintre obiceiurile de lectură a copiilor și caracteristicile tipologice și etno-demografice ale așezării în care trăiesc. Autorul se referă la concluziile lui Magyari (2013) care a analizat principalele motive pentru care părinții maghiari trimit copiii să studieze în clase cu limba de predare română. Magyari consideră aceste motive sau motivații sunt: accesul dificil la școală maghiară; convingerea că educația în limba română oferă o calitate mai bună; convingerea că învățământul românesc este o modalitate bună pentru copii să învețe limba română; convingerea că învățământul românesc îi poate ajuta pe copiii să realizeze mai mult în viață; faptul că în situația în care copilul vorbește destul de bine românește nu va fi o problemă pentru el să-și continue studiile în limba română.

În al șaptea subcapitol din primul capitol autorul prezintă câteva teorii relevante cu privire la conceptul de elite și elite minoritare, prezentând în perspectivă meta-analitică concluziile unor cercetări internaționale recente axate pe factorii care influențează succesul școlar și performanțele școlare. Referitor la elite prezintă definiția lui Mills (1972), conform căreia elitele constituie un grup de oameni cu influență socială disproporționat de puternică în determinarea celor mai importante probleme într-o societate, și definiția lui Bourdieu (1970) potrivit căreia elitele sunt cei care posedă diferite forme de capital (capital social, capital financiar, capital cultural) în cea mai mare concentrație.

El menționează teoria lui Arrow (1995) referitoare la universitățile de elită în cazul cărora consideră funcția de transmitere a cunoștințelor ca fiind secundară în raport cu funcția de socializare și de reproducere a elitelor. Referitor la formarea elitelor în cadrul învățământului de nivel mediu, menționează cercetarea efectuată de Vrignaud, Bonora, Dreux (2005), care a demonstrat importanța coordonării de către stat a îngrijirii talentelor în liceele franceze. Autorul prezintă raportul de cercetare a cercetătorului finlandez Savolainen (2009) al cărui studiu de caz cu privire la sistemul de învățământ finlandez a furnizat, de asemenea, dovezi convingătoare despre eficiența strategiilor educaționale controlate de stat. El prezintă, de asemenea, lucrarea lui Wongsurawat (2011) care a concluzionat că dacă un stat nu poate oferi o

educație de calitate, elitele se pot îndrepta spre învățământul privat de înaltă calitate, cum s-a întâmplat în cazul Thailandei .

Autorul a subliniat faptul că există un număr mare de lucrări publicate recent care prezintă concentrarea teritorială și inegalitățile teritoriale în privința celor mai bune performanțe școlare, cele mai convingătoare sunt după opinia sa concluziile lui Neuwirth, Szemerszki (2009) și Florida, Mellander (2009). Cu toate acestea, există de asemenea unele studii care nu au confirmat existența unei asemenea concentrări teritoriale a inegalității, nu numai Savolainen, în cazul Finlandei, dar nici Geske, Grinfelds, Dzede, Zhang (2006), în Letonia nu au găsi dovezi pentru astfel de concentrare și inegalitate.

Autorul prezintă un alt aspect asupra căruia studiile publicate recent par să nu fie de acord. Pe de o parte, unele studii au găsit că performanțele școlare sunt puternic determinate de statutul social-economic al elevilor (SES), precum Chiu, Xihua (2008) și McConney, Perry (2010). Pe de altă parte, alte cercetări ca și cele realizate de către Akiba, Letendre, Scribner (2007) și Lee, Zuze, Ross (2005) nu confirmă aceste rezultate, dar sugerează că performanțele școlare sunt corelate mai degrabă cu factori educaționali, pedagogici și de altă natură, factori care se pretează mai dificil la tehnici de investigație cantitativă.

În al doilea capitol autorul prezintă cadrul metodologic al cercetării. Autorul precizează că a folosit baza oficială de date al Ministerului Educației și Cercetării Științifice pentru a identifica rezultatele examenelor de bacalaureat pe perioada 2012-2014. El a folosit această bază de date în două scopuri. Pe de o parte, a calculat performanțele medii ale școlilor pentru a identifica liceele performante , primele zece, în ordine stabilită în funcție de doi indicatori:

1. procentul de studenți excelenți (cei a căror medie finală a fost cel puțin de nota 9)
2. procentul de elevii care au promovat examenele de bacalaureat

El a folosit, de asemenea, această bază de date ca și cadru pentru eșantionare. Ca al doilea pas a contactat elevii în principal pe platforma site-ului de socializare Facebook. În cazul în care nu a putut lua legătura cu ei pe această cale ia contactat telefonic sau prin e-mail tradițional. Următorul pas a fost aplicarea chestionarelor on-line. Dintre chestionare i-au fost restituite un număr total de 1147. A prelucrat datele cu software-ul SPSS. Deoarece

unele întrebări au fost corelate între ele, punând întrebări referitoare la situația socio-economică a respondenților sau despre participarea la activitățile școlare sau obiceiurile legate de lectură, autorul a creat doi indicatori statistici, una pentru statutul socio-economic (SES) și una pentru acumularea de capital cultural. (Autorul prezintă în lucrare detaliat modul în care au fost elaborați acești indicatori).

Ipotezele cercetării au fost următoarele:

- 1) Autorul a presupus că fetele prezintă succes mai mare în promovarea examenului de bacalaureat și în privința obținerii rezultatelor excelente (cu nota finală de cel puțin 9).
- 2) Autorul a presupus că elevii din mediul urban prezintă mai mult succes la examenul de bacalaureat și în privința obținerii rezultatelor excelente (cu nota finală de cel puțin 9), decât cei care trăiesc în zonele rurale.
- 3) Autorul presupune că indicatorul de stare socio-economic (SES) corelează semnificativ cu rezultatele performanțelor școlare (nota finală examen de bacalaureat).
- 4) Autorul a presupus că indicatorul capitalului cultural corelează semnificativ cu rezultatele performanțelor școlare (nota finală examen de bacalaureat).

Întrebările de cercetare au fost următoarele:

- 1) Deține oare majoritatea eleviilor cu rezultate excelente la examenul de bacalaureat, în majoritate, informații despre formele de îngrijire a talentelor din învățământul superior în special cu privire la colegiile de excelență?
- 2) Prezintă oare majoritate elevilor cu rezultate excelente la examenul de bacalaureat interes cu privire la participarea în anii de studii universitare la diverse activități de îngrijire a talentelor, la activități ce sunt caracteristice colegiilor de excelență?

În al treilea capitol sunt prezentate rezultatele cercetării. În ceea ce privește liceele cele mai eficiente cu clasele maghiare din România, autorul prezintă două liste cu primele zece licee în funcție de raportul de excelență (elevi ai căror medie la examenul de bacalaureat este de cel puțin nota 9 și raportul de promovare a examenului de bacalaureat). Ceea ce apare aici în această grupare este că, pe de o parte, există opt licee care apar pe ambele liste, pe de altă parte ceea ce pare să fie concludent pentru analiză este faptul că nu există nici un liceu pe aceste liste care să fie plasat în vreun județ situat în zona de frontieră. În opinia autorului acest fapt susține

de fapt constatările făcute de Szilagyi (2007) și Márton (2012), care au prezentat, de asemenea existența acestui fenomen, cum că un număr semnificativ de elevi de liceu din regiunile de frontieră vestice din România sunt înscriși la licee în Ungaria, astfel performanța și valoarea adăugată a acestor elevi lipsește din performanța cumulativă a acestor școli, și acest fapt explică motivul pentru care aceste licee nu figurează pe listele de excelență.

În ceea ce privește datele eșantionului pe care s-a efectuat ancheta pe bază de chestionar (eșantion din lotul absolvenților de liceu din perioada 2012-2014), identifică două caracteristici demografice de bază, pe care le compară cu alte date disponibile. În ceea ce privește distribuția pe sex, conform datelor primite de la Ministerul Educației și Cercetării Științifice numărul total a elevilor înscriși la examenele din bacalaureat între anii 2012-2014 era de 25134 persoane, dintre care 11631 (46.28%) băieți, 13503 (53.72%) fete. În eșantionul autorului, valorile sunt foarte similare, raportul băieților fiind de 46.12%, iar raportul fetelor fiind de 53.88%. În privința distribuției pe tipuri de localități, în eșantionul autorului raportul celor care locuiesc în mediu rural este de 50.5% iar raportul celor care locuiesc în mediu urban este de 49.5%. Autorul a făcut comparația cu eșantionul folosit de cercetătorul Kiss Dénes într-o altă cercetare care analiza tot situația elevilor maghiari din România, și a ajuns la concluzie că raportul bazat pe tipuri de localități este foarte apropiat de eșantionul cercetării menționate, raportul celor din mediu rural fiind în acel eșantion de 50.9% iar raportul celor care trăiesc în mediu urban este de 49.1%.

Autorul analizează corelațiile și asocierile dintre diverse variabile, indicatori ai statutului social-economic și ai performanței școlare. În ceea ce privește nivel de educație al părinților, în mod similar cu concluziile lui Jimenez, Lockheed, Pauqeo (1991) și Lockheed, Zhao (1993), atât nivelul de educație al taților ($X^2(6, N = 1138) = 218.66, p = .000.$) cât și a mamelor ($X^2(6, N = 1133) = 180.55, p = .000.$) corelează semnificativ cu performanțele școlare ale elevilor. În cazul mamelor,

Autorul a analizat corelația între situația financiară declarată, resimțită în mod subiectiv și rezultatele examenului de bacalaureat, găsind corelație semnificativă între aceste rezultate și situația financiară auto-evaluată ($X^2(4, N = 1136) = 142.07 p = .000.$). Acest fapt este în conformitate cu concluziile mai multor cercetări internaționale în acest subiect, în special cu

cele ale Chiu, Xihua (2008), care a efectuat o cercetare comparativă internațională largă, incluzând, peste 40 de țări pentru a aduna date justificative pentru concluziile lor.

Într-o abordare diferită McConney, Perry (2010) a constatat că corelația este la fel de puternică în sensul că elevii australieni cu un nivel scăzut al statutului social-economic (SES) sunt cei mai susceptibili de a suferi de eșecuri școlare.

Autorul face trimitere la ceea ce el a descris în partea teoretică a tezei, subliniind că există și alte cercetări recent realizate și publicate care au constatat că performanța școlară este influențată în principal de factori care sunt destul de greu de cuantificat, dar care au de a face cu competențele pedagogice ale profesorilor, cu programele de îngrijire a talentelor în cadrul școlilor, cu factori de motivație și influențe de grup. Autorul a analizat relația dintre rezultatele examenului de bacalaureat și indicatorii care sunt legați de nivelul capitalului cultural și de activități care au ca scop dezvoltarea acestui tip de capital.

Autorul a analizat situația privind participarea elevilor la programe de îngrijire a talentelor în școli. Constatând faptul că fetele par să aibă mai mult succes la examenul de bacalaureat, el a dorit să vadă dacă acest lucru se reflectă în diferența dintre băieți și fete în modelele de participare la aceste programe. Datele cercetării nu au confirmat că ar exista o corelație semnificativă în acest sens ($X^2(2, N = 1139) = 5.15 p = .076.$).

Reflectând la cercetările care au scos în evidență o corelație între tipul de localitate și successul școlar (Neuwirth, Szemerszki 2009) autorul a verificat dacă există și în cazul eșantionului său o astfel de corelație. Analiză statistică a arătat lipsa unei corelații semnificative în aceste privințe ($X^2(4, N = 1142) = 5.14 p = .273.$).

Pornind de la constatarea că în rândul studenților cu rezultate excelente la examenul de bacalaureat sunt mulți elevi a căror mamă deține studii de nivel universitar, autorul a verificat dacă în acest caz capitalul cultural a mamelor influențează participarea elevilor la aceste programe. În acest caz s-a evidențiat existența unei corelații semnificative între nivelul de studii a mamelor și participarea la inițiative de îngrijire a talentelor ($X^2(12, N = 1125) = 537.90 p = .000.$)

În cele din urmă, el a verificat dacă participarea la astfel de programe de îngrijire a talentelor corelează cu rezultatele obținute la examenele de bacalaureat, iar corelația s-a dovedit

a fi semnificativă ($X^2 (2, N = 1139) = 157.78 p = .000.$) Autorul a analizat, de asemenea, corelația dintre participarea la meditații particulare și succesul la examenul de bacalaureat. Corelația s-a dovedit a fi semnificativă ($X^2 (4, N = 1137) = 165.44 p = .000.$), relevând faptul că pregătirea la modul privat are un impact important în succesul școlar. S-a dovedit semnificativă și corelația dintre studiul pe instrumente muzicale și rezultatele examenului de bacalaureat ($X^2 (2, N = 1138) = 112.53 p = .000.$).

În ceea ce privește obiceiurile de lectură, corelația între frecvența lecturii și rezultatele examenului de bacalaureat s-au dovedit a fi semnificative, ceea ce apar conforme cu cercetările efectuate de către Wang, Davis, Bian (2006) care a dovedit relația dintre lectură și formarea capitalului cultural.

Ultimul factor legat de studiul succesului școlar pe care autorul l-a analizat a fost participarea la concursurile școlare organizate la nivel național. S-a dovedit că există o corelație semnificativă între frecvența participării, la acest nivel, la aceste concursuri și între rezultatele școlare, așa că s-a confirmat faptul că participarea la concursuri de studii la nivel național (după ce au obținut calificate la nivelul școlii și al orașului) constituie un proces de selecție eficientă a elevilor performanți.

Verificarea ipotezelor

În al treilea subcapitol din treilea capitol autorul verifică dacă ipotezele sale au fost confirmate sau infirmate.

Prima ipoteză, conform căreia fetele prezintă mai mult succes în ceea ce privește rezultatele la examenul de bacalaureat s-a dovedit a fi confirmată. S-a constatat că între fete raportul celor cu rezultate excelente a fost aproape de două ori mai mare decât raportul de excelență în rândul băieților.

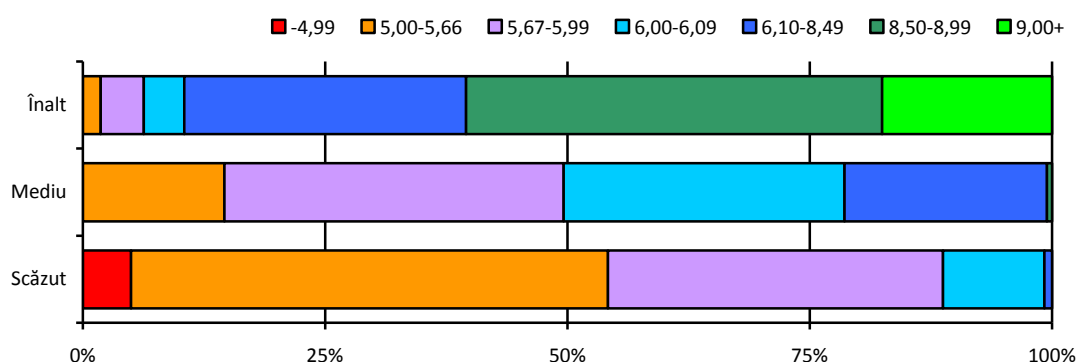
Sex	Rezultatul examenului de bacalaureat		Total	Nivel de semnificanță
	Medie de <9	Medie de >9		
Fată	573	45	618	p=0,025
	92,7	7,3	100,0	
Băiat	507	22	529	
	95,8	4,2	100,0	

Cea de a doua ipoteză, ce presupunea că elevii din mediul urban au mai mult succes la absolvirea liceului decât cei care provin din mediul rural s-a dovedit a fi doar parțial confirmată, deoarece acest lucru pare să fie adevărat numai în cazul elevilor care au promovat examenul de bacalaureat. Între ei, cei care locuiesc în mediu urban au avut o medie de 7,594 în timp ce cei din mediu rural au avut o medie de doar 7,296 cu dispersii foarte similare, de 1,289 respectiv 1,318. Diferența este semnificativă ($p=0,006$).

Cea de a treia ipoteză, potrivit căreia ar fi o corelație semnificativă între statutul social-economic (SES) și rezultatele de înaltă performanță la absolvirea liceului a fost confirmată în urma analizelor statistice. Indicatoarele situației socio-economice arată a corelație ridicată cu mediile de bacalaureat: +0,806 cu indicatorul sintetic (N=1112) și 0,793 cu indicatorul de factori (N=1147). Elevii cu cele mai slabe rezultate provin în totalitate din familii cu valori scăzute ale SES, în timp ce aproape toți studenții foarte bine notați provin din familii cu valori ridicate ale SES.

A patra ipoteză, în care autorul presupune că există o corelație semnificativă între capitalul cultural și rezultatele obținute la examenul de bacalaureat pare de asemenea să fie justificată în sensul că grupul celor mai performanți studenți a fost alcătuit doar din elevi cu valori ridicate al indicatorul capitalului cultural.

Performanțele la bacalaureat conform factorul general a nivelului cultural ai elevilor

Prezentarea răspunsurilor la întrebările de cercetare

În al patrulea subcapitol din capitolul trei autorul dă răspuns la cele două întrebări ale cercetării.

În ceea ce privește prima întrebare care se referă la informațiile pe care elevii le au în legătură cu programele de îngrijire a talentelor din cadrul învățământului superior s-a dovedit că majoritatea viitorilor studenți (71%) nu au cunoștințe despre formele existente de îngrijirea talentelor din cadrul învățământului superior și nu există corelație semnificativă între rezultatele la bacalaureat și nivelul de informare cu privire la aceste inițiative ($X^2(2, N = 1147) = .58 p = .749$). astfel încât studenții cu cele mai bune rezultate nu au cunoștințe mai profunde despre posibilitățile de participare la inițiative cu scop de îngrijire a talentelor din cadrul sferei universitare decât cei care au obținut un rezultat mai modest la examenul de bacalaureat.

La ceea ce a doua întrebare, care a investigat dacă elevii sunt interesați de posibilitățile de participare la programele de îngrijirea talentelor, s-a dovedit că marea majoritate (96%) prezintă interes referitor la posibilitățile de participare la astfel de inițiative. În mod asemănător la prima întrebare autorul nu a găsit vreo diferență semnificativă între studenți cu rezultate excepționale și cei cu rezultate mai modeste în ceea ce privește dorința de a participa la astfel de activități extracurriculare ($X^2(2, N = 1147) = .47 p = .790$).

În al patrulea subcapitol autorul prezintă concluziile tezei. O noutate a tezei este că prin analiza rezultatelor instituțiilor școlare a demonstrat că, în conformitate cu concluziile altor cercetări (Szilagyi, 2007, Marton 2012) există un număr semnificativ de elevi la vârsta liceului din partea vestică a României care frecventează studiile liceale în instituții din Ungaria. Lipsa acestor elevi din liceele din zonă se reflectă în faptul că aceasta este singura regiune cu populație maghiară semnificativă ca număr din România care nu este reprezentată în nici una dintre cele două liste în care sunt enumerate liceele cu cele mai bune rezultate pe plan instituțional.

O altă contribuție inovativă a tezei este demonstrarea prin metode statistice relevanța caracteristicilor individuale ale elevilor, încât autorul trage concluzia că factorii socio-economici joacă un rol-cheie în determinarea performanțelor școlare în cadrele elevilor maghiari din România. Relevanța factorilor sociali s-a evidențiat atât la analiza corelației variabilelor simple (ca nivelul de educație a părinților sau situația financiară resimțită în mod

subiectiv) cât și atunci când s-a verificat corelația acestui aspect prin indicatorul SES (indicator elaborat de către autor prin metode statistice).

Când autorul a analizat corelația variabilelor simple referitoare la capitalul cultural cu performanța școlară, relația a fost de asemenea semnificativă. Atât participarea la meditații particulare cât și educația muzicală, instrumentală oferită copiilor de către părinți s-au dovedit a fi corelate în mod semnificativ cu performanțele școlare.

La fel și alte variabile simple legate de capitalul cultural precum obiceiurile de lectură sau participarea la activități de îngrijirea talentului în cadrul școlii au fost corelate de asemenea cu rezultatele la bacalaureat. Autorul a demonstrat că nivelul de educație a mamelor corelează cu participarea copiilor la inițiative de îngrijire a talentelor organizate în cadrul școlilor iar participarea la astfel de programe corelează semnificativ cu rezultatele elevilor la bacalaureat. Acest fapt indică, că peste douăzeci și cinci de ani după revoluția din România în cadrul minorității maghiare există un grup de elită cu consistență de statut (în sensul definiției date de Kolosi Tamás (1984) ceea ce înseamnă că posedă o concentrație mare atât în privința capitalului financiar cât și a celui cultural.

Toate acestea indică că modelele de reproducție a elitelor descrise de către Davis (1951) și Bernstein (1975) pare să se confirme în cazul minorității maghiare din România. În opinia autorului, neavând alt indicator relevant, rezultatele examenului de bacalaureat trebuie considerate ca fiind indicatorii potriviți a șanselor elevilor de a ajunge în poziții sociale prestigioase, influente și bine plătite.

Astfel, văzând că între elevii cei mai performanți la examenul de bacalaureat cei cu statut familiar de elită (atât în privința capitalului cultural cât și financiar) sunt suprareprezențați, putem afirma că în momentul de față sistemul educațional din România poate împlini doar parțial misiunea de a funcționa ca un canal de mobilitate socială pentru cei care provin din familii mai modeste.

Totuși, în opinia autorului este important că nu se găsesc diferențe mari în ceea ce privește nivelul de informare și dorința de a participa la inițiative de îngrijire a talentelor. Nu există o discrepanță semnificativă între elevii performanți și elevii cu performanțe mai modeste în acest sens, ceea ce înseamnă că cei care au obținut rezultate școlare mai slabe vor continua să

fie interesați, având astfel șansa de a participa la programele de îngrijire a talentelor din cadrul învățământului superior. Dacă astfel de inițiative vor fi practic omniprezente și vor oferi șansa studenților mai puțin performanți de a se ridica la nivelul celor mai performanți, atunci aceste inițiative de îngrijire a talentelor vor fi ultimele structuri din cadrul învățământului care vor funcționa ca și adevărate canale de mobilitate.

În ceea ce privește limitele cercetării, autorul a subliniat că perioada de trei ani cât a studiat fenomenul nu este suficient pentru a putea afirma că ceea ce au relevat datele reprezintă o tendință fermă, prin urmare, el consideră că ar fi necesară repetarea cercetării periodic, pe un eșantion similar. Consideră de asemenea, că astfel s-ar putea analiza și modul în care diferitele tipuri de instituții școlare reacționează pe termen mediu și lung la situația creată de schimbările din structura examenului de bacalaureat.

Bibliografie selectată

Acemoglu, D., & Robison, J. (2013). *Miért buknak el nemzetek? A hatalom, a jólét és a szegénység eredete*. Budapest, HVG Kiadó

Akiba, M., & LeTendre, G.K., & Scribner, J.P. (2007). *Teacher quality, opportunity gap, and national achievement in 46 countries*. *Educational Researcher*, 36: 369–387.

Arrow, K. (1995). *Higher Education as a Filter*. *Journal of Public Economics*.2: 193-216. in Setényi J. (1995). *Az elitoktatás jelentésváltozása*. *Educatio folyóirat*, 4: 627-638.

Becker, G. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis*, 3rd. ed. Chicago, IL, University of Chicago Press

Bernstein, B. (1970). *Education cannot compensate for society*. *New society*, vol. 15, no. 387,344-347.

Bernstein, B. (1974). *Az iskolai tudásanyag osztályozásáról és kereteiről (framing)*. pp. 123-153. in: Ferge, Zs. (ed). (1974). *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest, KJK kiadó

Boudon, R. (1974). *Education, Opportunity and Social Inequality*, New York, Wiley

Bourdieu, P. (1970). *La reproduction:éléments pour une théorie du système d'enseignement*. Paris, Éditions de Minuit

Bourdieu, P. (1978). *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése*. Budapest, Gondolat

Bourdieu,P., & Passeron, J.C. (1966). *Les hériters: les étudiants et la culture*. Paris, Les Éditions de Minuit

Chiu, M. M., & Xihua, Z. (2008). *Family and motivation effects on mathematics achievement: Analyses of students in 41 countries*. *Learning and Instruction*, 18 (4), 321–336.

Davis, A (1951). *Intelligence and Cultural Differences*. Chicago, University of Chicago Press

Durkheim, É. (1980). *Nevelés és szociológia*. Budapest, Tankönyvkiadó

Mellander, C., & Florida, R. (2009). *Creativity, talent and regional wages in Sweden*.*Annals of Regional Science*, 46, 3, 637-660.

Geske, A., & Grinfelds,A., & Dedze, I., & Zhang,Y. (2006). *Family background, school quality and rural-urban disparities in student learning achievement in Latvia*. *Prospects*, 36, 4, 420-431.

Grolnick-Slowiaczek. M. (1994). *Parents' Involvement in Children's Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model*, *Child Development*, 65, 235-252.

Gros, D., & Steinherre, A. (2004). *Economic Transition in Central and Eastern Europe-Planting the seeds*. Cambridge, Cambridge University Press

Hoerder, D. (2002). *Cultures in contact. World migrations in the second millenium*. Durham, Duke University Press

Jimenez, E., & Lockheed, M. E., & Paqueo, V. (1991). *The relative efficiency of private and public schools in developing countries*. *The World Bank Research Observer*, 6, 205–218.

Iovu, M.B. (2014). *Adolescents' Positive Expectations and Future Worries on their Transition to Adulthood*. *Procedia Social and Behavioral Studies*, 149. 433-437.

Kaelble, H. (1986). *Social Mobility in the 19th and 20th centuries*. New York, Basic Books

Kolosi, T. (1984). *Státuszcsoportok és életmód*. pp.164-187. in: *Hogyan élünk? A szocialista életmód ismérvei, feltételei, tendenciái*. Budapest, KJK

Kornai, J. (1993). *A szocialista rendszer. Kritikai politikai gazdaságtan*. Budapest, HVG Kiadó

Kozma, T. (2010.) *Expanzió-Tények és előrejelzések: 1983-2020*. *Educatio folyóirat*, 1, 7-18.

Lawton, D. (1974). *Társadalmi osztály, nyelv, oktatás*. Budapest, Gondolat, kiadó

Lee, V. E., & Zuze, T. L., & Ross, K. N. (2005). *School effectiveness in 14 Sub-Saharan African countries: Links with 6th graders' reading achievement*. *Studies in Educational Evaluation*, 31, 207–246.

Lockheed, M. E., & Zhao, O. (1993). *The empty opportunity: Local control and secondary school achievement in the Philippines*. *International Journal of Educational Development*, 13, 45–62.

Magyari, T. (2013). *A román tanítási nyelv választásának motivációi erdélyi magyar családokban*. *Erdélyi Társadalom*, 1, 11-28.

Márton, J. (2012). *A 2008.-ban és 2009.-ben érettségizett romániai magyar diákok továbbtanulása*. *Educatio folyóirat*, 1, 87-103.

McConney, A., & Perry, L. (2010). *Socioeconomic status, self-efficacy, and mathematics achievement in Australia: a secondary analysis*. *Educational Research for Policy and Practice*, 9, 2, 77 – 91.

Mills, C. W. (1972). *Az uralkodó elit*. Budapest, Gondolat Kiadó

Mollenhauer, K. (1974). *Szocializáció és iskolai eredmény*. in *Az iskola szociológiai problémái*. pp. 189-217 in Ferge, Zs. (ed). (1974). *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest, KJK

Neuwirth, G., & Szemerszki, M. (2009). *Tehetséggondozás a középiskolában, tehetségek a felsőoktatásban*. *Educatio folyóirat*, 2, 204-218.

Schumpeter, J. A. (1987). *Capitalism, socialism and democracy*. London, Unwin Paperbacks

Fábián, Z., & Kolosi, T., & Róbert, P. (2000). *Fogyasztási csoportok*. Budapest, TÁRKI kiadvány

Ogbu, J. U., & Gibson, M. (eds). (1991). *Minority Status and Schooling*. New York, Garland Publishing

Phillipson, E. (2003). *English-Only Europe?* London, Routledge Publishing

Preston, P. W. (1997). *Political/cultural identity: citizens and nations in the global era*. London: Thousand Oaks, Sage Publications

Richman, J. M., & Bowen, G. L. (1997). *School failure: An ecological-interactional-developmental perspective*. pp. 95-116 In M. W. Fraser (Ed.) *Risk and resilience in childhood: An ecological perspective*. Washington, DC, NASW Press

Romsics I. (2010). *Magyarország története a XX. Században*. Budapest, Osiris Kiadó

Savolainen, H. (2009). *Responding to diversity and striving for excellence: The case of Finland*. *Prospects*, Volume 39, Issue 3, 281-292.

Szilágyi, Gy. (2007). *Érték és iskola*. Budapest, Arisztotelész Kiadó

Vincze, E., & Roth, M., & Degi, L. Cs. (2012). *Self-enhancement relationship to cognitive schemas and psychological distress in young adults*. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, Vol.12, 2 189-207.

Vrignaud, P., & Bonora, D., & Dreux, A. (2005). *Counselling the Gifted and Talented in France: Minimizing Gift and Maximizing Talent*. *International Journal for the Advancement of Counselling*. Vol.27, No.2, 211-228.

Wang, S., & Davis, D., & Bian, Y. (2006). *The Uneven Distribution of Cultural Capital. Book Reading in Urban China*. *Modern China*, Volume 32, 3, 315-348.

Wongurawat, W. (2011). *Education and the academic performance of public and private secondary school students in Thailand*. *Educational Research for Policy and Practice* Volume 10, 1, 17-28.